
МІСЦЕ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНОЮ НОВОЇ ПОЛІТИКИ СУСІДСТВА З ЄВРОСОЮЗОМ

Пріоритети транскордонного співробітництва у руслі регіонального розвитку України після розширення ЄС – ця складова парадигми зовнішньополітичного курсу України – потребує детального прогностичного дослідження, яке, безумовно, має спиратись на існуючу нормативно-правову і джерельну базу.

Важливу роль у структурі нормативно-правової бази по забезпеченню регіональної політики відіграють такі документи, як: *“План дій Україна – Європейський Союз”*[1]; *Шляхи інтеграції України до Європейського Союзу*[2]; *Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу*[3]; *Програма інтеграції України до Європейського Союзу*[4]. У цих та інших джерелах сформульовані як стратегічні, так і поточні завдання регіонального розвитку, реалізація яких дасть можливість для України розвивати тісніші відносини з Євросоюзом на кожному наступному етапі європейської інтеграції.

Складовою регіонального розвитку, як відомо, є транскордонне співробітництво України з сусідніми країнами-членами ЄС – Польщею, Словаччиною, Румунією, Угорщиною.

Основні положення розвитку транскордонного співробітництва закладено *Європейською Конвенцією про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади від 1980 року* (Україна приєдналася до Конвенції відповідно до постанови ВР № 3384-12 від 14 липня 1993 року); *Європейською хартією місцевого самоврядування* (Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР від 15 липня 1997 року, який є частиною національного законодавства України).

У названій Конвенції[5] Стаття 1 закріплює положення про заохочення до транскордонного співробіт-

ництва між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією інших договірних сторін. Ця стаття зобов'язує сторони враховувати належним чином відповідні конституційні положення кожної з них, сприяти укладанню угод та досягненню домовленостей.

Стаття 2 дає формулювання суті терміну “транскордонне співробітництво”, яке означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями. Термін “територіальні общини або власті” означає общини, власті або органи, які здійснюють місцеві або регіональні функції та визначаються внутрішніми законодавствами кожної держави.

В Додатку (додатковий протокол №2) Конвенції пояснюється термін “місцеві власті”, що означає власті, общини або органи, які здійснюють місцеві функції[6].

Вихід ЄС на кордони з Україною після розширень Євросоюзу 2004-2007рр. створив нову політичну ситуацію у взаємовідносинах України з Євросоюзом, яка потребує постійної уваги, прогнозування та своєчасного запровадження нового механізму взаємовідносин з сусідами. Складові такого механізму передбачені в *Угоді про партнерство та співробітництво*[7] та деталізовані в Законі України *“Про транскордонне співробітництво”*[8].

До правових актів, які регулюють відносини у сфері транскордонного співробітництва, належать також закони України *“Про місцеві державні адміністрації”* (1999 р.) та *“Про зовнішньоекономічну діяльність”* (1991 р.).

Широкі потенційні можливості для розгортання транскордонного співробітництва надає схвалена Указом Президента України від 25 травня 2001 року **Концепція державної регіональної політики України**[9], а також затверджений Кабінетом Міністрів України План заходів щодо її реалізації.

На виконання названих правових актів держави в Закарпатській області прийнято ряд нормативних документів щодо об'єднання зусиль із спільного розвитку прикордонних територій України, Угорщини, Словаччини, Румунії.

Це – **закони України** “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області”; “Про спеціальну економічну зону „Закарпаття”; Програма розвитку транскордонного співробітництва в Закарпатській області на 2003 рік; **Концепція** спільного розвитку прикордонних територій України, Угорщини, Румунії – ІНТЕРРЕГІО; **Програми** Сусідства : „Угорщина-Словаччина-Україна”, “Польща-Білорусь-Україна”, „Румунія-Україна”, “КАДСІС”; **Стратегія** транскордонного співробітництва в Карпатському регіоні „Карпати 2003-2011”, **Концепція** сталого розвитку Закарпаття та інші.

В цих документах вибудовані складові єдиного механізму здійснення євроінтеграційних процесів на регіональному рівні в Закарпатті. Для ілюстрації механізму мінімізації негативних проявів назвемо окремі складові “Стратегії...”, а саме:

- використання фондів ЄС для вирішення спільних проблем громад прикордонних територій;
- активне залучення громад, влади, політичних та соціальних груп по обидві сторони кордону для реалізації принципів субсидіарності та партнерства;
- точні знання про сусідню громаду по той бік кордону і встановлення прямих контактів на рівні регіональних органів влади;
- спільне створення, реалізація та фінансування транскордонних програм та проектів;
- чіткий план додаткового розвитку територій, зокрема у сфері інфраструктури, транспорту, туризму, охорони навколишнього середовища;
- поліпшення прикордонної і транскордонної транспортної інфраструктури;
- просторового розвитку та регіональної політики, включно охорони навколишнього середовища;
- рівні можливості та знання мови сусідньої країни, що є передумовою успішної регіональної співпраці та комунікації.

Як бачимо, стратегія відображає бачення ролі транскордонного співробітництва в інтеграційному процесі України на шляху до ЄС провідними експертами Європейського Союзу, що свідчить про своєчасний і предметний моніторинг проблем, які виникають на шляху транскордонного співробітництва в Закарпатті.

Значну частину законодавчої бази України щодо транскордонного співробітництва формують **міждержавні угоди добросусідства і співробітництва**, у яких в окремих статтях передбачається розвиток транскордонного співробітництва, або міжурядові угоди про співробітництво між прикордонними областями України та адміністративно-територіальними одиницями сусідніх держав. Нині всі області України мають укладені транскордонні угоди про співпрацю із сусідніми територіями суміжних країн.

Важливо, що у довгостроковій стратегії розвитку України на 2006-2007 роки окремим пунктом виділяється такий напрям, як **єднання країни та завдання забезпечення процесу формування загальнонаціональної єдності та пом'якшення наявних стереотипів у взаємсприйнятті Сходу і Заходу, встановлення стабільності в країні.**

Чи не вперше за роки незалежності в щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради з'явився 5-й розділ **“Державна регіональна політика”** [10]. В ньому йдеться про необхідність забезпечення утвердження насамперед тих цінностей, які об'єднують українське суспільство.

15 березня 2006 р. Кабінетом Міністрів України прийнято розпорядження № 149-р **“Про Концепцію державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки”**, відповідно до якого Міністерством економіки розробляється проект Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки. Метою Програми є активізація розвитку соціально-економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між суб'єктами транскордонного співробітництва.

Для реального сприйняття і подальшого розгляду означеної проблематики доцільно навести відповідний інструментарій термінології щодо транскордонного співробітництва, а саме:

➤ **транскордонне співробітництво** - спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством;

➤ **еврорегіон** - організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво;

➤ **суб'єкти транскордонного співробітництва** - територіальні громади, їх представницькі органи, місцеві органи виконавчої влади України, що взаємодіють з територіальними громадами та відповідними органами влади інших держав у межах своєї компетенції, встановленої чинним законодавством та угодами про транскордонне співробітництво;

➤ **угода про транскордонне співробітництво** - угода між суб'єктами транскордонного співробітництва, яка регламентує правові, організаційні, економічні та інші аспекти цього співробітництва;

➤ **учасники транскордонного співробітництва** - юридичні та фізичні особи, громадські організації, що беруть участь у транскордонному співробітництві;

➤ **спільні проекти (програми)** - комплекс заходів суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва, спрямованих на розв'язання конкретних спільних завдань та задоволення інтересів територіальних громад;

➤ **проекти (програми) транскордонного співробітництва** - комплекс заходів суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва України, спрямованих на розвиток транскордонного співробітництва;

➤ **державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва** - сукупність рішень і дій організаційного,

правового, фінансового характеру органів державної влади України, спрямованих на реалізацію проектів (програм) транскордонного співробітництва;

➤ **державна програма розвитку транскордонного співробітництва** - комплекс заходів органів державної влади України, спрямованих на розвиток транскордонного співробітництва, які здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України.

Особливої ваги транскордонне співробітництво набуває у контексті розширення Європейського Союзу та з поширеними з 2003 року Європейською Комісією Комунікацією *“Прокладаючи шлях для запровадження нового Інструменту регулювання відносин з країнами-сусідами” та Зверненням “Розбудова шляху для Нового інструменту сусідства”*.

Основним інструментом реалізації Європейської політики сусідства (ЄПС) щодо України є двосторонній *План дій Україна – ЄС* (ПД)[11], який було підписано 21.02.2005 р. Як неодноразово наголошували офіційні представники ЄС та зазначено в директивних документах ЄС, ЄПС та План дій не ставлять за мету підготовку до членства в організації, але передбачають розширення та поглиблення співробітництва між Україною та Євросоюзом у пріоритетних сферах. ПД є необхідним інструментом внутрішніх перетворень нашої країни та адаптації її структурних систем до європейських стандартів.

Суттєві корективи у стратегії зовнішньополітичного курсу України щодо євроінтеграційних реалій сьогодення обґрунтовані прагматичними реаліями з боку країн Євросоюзу стосовно подальших форм співпраці з майбутніми членами Спільноти.

У той же час проблеми, пов'язані з останнім розширенням ЄС у 2004 р. і вступом 01.01.2007 р. із застереженням Румунії і Болгарії, а також криза, спричинена провалом національних референдумів у Франції та Нідерландах щодо ратифікації Європейської конституції, призвели до поси-

лення діалогу щодо необхідності перегляду та поглиблення Європейської політики сусідства з одночасним призупиненням прийому нових членів.

Кінцева стратегія ЄС, спрямована на європейські країни, які опинилися поза межами розширення Євросоюзу, була остаточно сформульована у 2004р. у документі **“Політика сусідства”**. Європейська політика сусідства – це комплекс правил, які регулюють відносини між ЄС та країнами-сусідами. Принципи політики сусідства були в цілому розроблені в березні 2003 р. у документі Єврокомісії під назвою **“Ширша Європа”**.

Згодом вони були доопрацьовані і вступили в дію у травні 2004 р. після розширення ЄС. У межах політики сусідства ЄС будує з цими країнами привілейовані політичні та економічні відносини, засновані на спільних цінностях: демократії та правах людини, пануванні закону, принципах ринкової економіки та сталого розвитку. Водночас політика сусідства не забезпечує перспектив членства в ЄС.

План дій передбачає проведення у коротко- та середньостроковій перспективі (3-5 років) політичних та економічних реформ, поглиблення економічного та соціального співробітництва з ЄС, співпрацю у сферах юстиції та внутрішньої політики, а також у транспортній, енергетичній, інформаційній, науковій галузях, у сфері охорони навколишнього середовища. ЄС надає фінансову та технічну допомогу в проведенні цих реформ. Моніторинг виконання Плану дій здійснюється підкомітетами та Європейською Комісією.

На сьогодні двосторонні плани дій були укладені з усіма країнами-сусідами, крім Білорусі, Лівії та Сирії. Ставлення України до запровадження європейської політики сусідства з самого початку було неоднозначним. З одного боку, Україна вітала можливість поглиблення співпраці з ЄС в рамках двостороннього Плану дій Україна-ЄС, який було ухвалено у 2005 р., з другого – Україна не могла задовольнитися співпрацею суто в межах політики сусідства, прагнучи надання перспектив повноцінного членства в ЄС[12].

Останнім часом Європейський парламент дедалі частіше піддає критиці цей інструмент зовнішньої політики співтовариства та вимагає більшої уваги до тих країн, які в майбутньому хотіли б бути членами Євросоюзу[13].

Так, у комунікації Єврокомісії від 4 грудня 2006 р. йдеться про готовність ЄС **“пристосувати свою політику в рамках Європейської політики сусідства до потреб і прагнень партнерів”**.

Цікавими і актуальними є думки з цього приводу Романа Шпека, представника України при ЄС, який, коментуючи суть політики сусідства по відношенню до України, ставить питання: *“Якщо це справді так, то чому не враховуються реальні прагнення та проголошені цілі України у відносинах з ЄС? Чому не береться до уваги інтеграційний потенціал європейських країн у відносинах з ЄС? Адже ст. 49 Договору про ЄС ніхто не скасовував. Чому ЄС ігнорує просту географічну аксіому, відому будь-якому школяреві, про те, що Україна не є сусідом Європи?”*[14].

Відповідаючи на це питання, представник України при ЄС наводить таку оцінку: *“Не викликає ентузіазму і невизначений та розмитий характер перспектив, які пропонує ЄС в яскравій упаковці Європейської політики сусідства. Єврокомісія пропонує кінцевим результатом співробітництва в рамках політики сусідства укладення так званих “угод про сусідство”*.

Прагматичними є також запитання Р.Шпека – якими повинні бути ці нові угоди, щоб стати якісним кроком вперед? У випадку України таким логічним кроком виглядає укладення асоціативної угоди. Передбачаючи тісний політичний зв'язок з ЄС та початок інтеграції до єдиного ринку за допомогою зони вільної торгівлі, такий документ лише відтворив би формат багаторічних відносин ЄС з південними сусідами та повністю підтвердив би тезу про цілісність та послідовність європейської політики сусідства. Чи готовий Євросоюз на такий крок стосовно своїх європейських сусідів?

Адже залишилася незмінною інша фундаментальна риса європейської політики сусідства – її альтернативність процесу розширення. Ідеологи Єврокомісії вважають можливим “підсолодити” її компромісною формулою про те, що участь європейських країн у європейській політиці сусідства не визначатиме наперед перспективу їхніх відносин з ЄС у майбутньому. Викликає сумніви щирість цієї формули, оскільки не всі країни – члени ЄС у захваті від неї.

Крім того, її розпливчастість навряд чи зможе задовольнити суспільства європейських країн – учасниць ЄПС, для яких європейська інтеграція є невід’ємним базовим елементом та фундаментом відносин з ЄС. Повною мірою це стосується України. Україну більше цікавить не **“європейська політика сусідства”**, а **“європейська політика інтеграції”**. Саме на цей чинник мають звернути увагу автори та ідеологи ЄПС.

Викликає несприйняття односторонній характер відносин у рамках ЄПС. Політика сусідства підкреслює спільну власність з країною – партнером свого головного інструменту – Плану дій. Однак на практиці переважна більшість положень Плану дій Україна – ЄС складається із зобов’язань української сторони. Участь ЄС зводиться, як правило, до фінансової та технічної допомоги. Якщо ЄС не готовий в обмін на реформи запропонувати перспективи членства, то на якій підставі він може наполягати на їх точному та неухильному виконанні?

В Україні також з жалем констатують, що переважна більшість конкретних кроків, запропонованих Єврокомісією для посилення ЄПС, уже виконана або реалізується у відносинах з ЄС. Так, активно відбувається реалізація Меморандуму про взаєморозуміння України та ЄС в енергетичній сфері, планується початок переговорів про підписання всеохоплюючої авіаційної угоди.

Водночас досить дискусійною вигадає пропозиція Єврокомісії щодо можливості приєднання країн – партнерів ЄПС до заяв і пропозицій ЄС з регіональних та міжнарод-

них питань. По-перше, згідно з документами ЄС Єврокомісія не має компетенції вирішувати ці питання. По-друге, досить важко уявити практично імплементацію цієї пропозиції, беручи до уваги склад учасників ЄПС. По-третє, у відносинах з європейськими країнами ця ідея активно реалізується вже протягом майже двох років.

Очевидно є те, що всі ці пропозиції Єврокомісії не можуть становити для України значну додану вартість посиленої Європейської політики сусідства. Більше того – це суперечить базовим основам ЄПС, які передбачають, що ця політика “повинна мати додану вартість і виходити далеко за рамки існуючої співпраці”.

У зв’язку з цим пріоритетом наших відносин з ЄС залишається успішне виконання Плану дій як тимчасового інструменту, що збігається з курсом реформ української влади, та укладення нової базової угоди, яка повинна створити міцний тривалий фундамент для досягнення стратегічної мети – членства ЄС. Україна повинна стати частиною Євросоюзу, а не вважатися сусідкою Європи[15].

Своє бачення шляхів вдосконалення і наповнення змістом взаємовідносин Євросоюзу із сусідніми державами чітко аргументує **Данута Хюбнер** – комісар ЄС з питань регіональної політики[16]. У 2007 – 2013 рр. ЄС проводитиме, за її словами, нову, більш активну політику добросусідства в Європі. Один з її ключових елементів – міжнародне співробітництво за участю регіонів по обидві сторони зовнішніх кордонів Євросоюзу.

Важливо те, що з останнім розширенням Євросоюзу і входженням в нього Болгарії і Румунії східні кордони ЄС збільшились на 1300 км. Євросоюз простягається тепер до Чорного моря, повністю охоплює Західні Балкани і має новий кордон з Молдовою завдовжки 500 км. Кордон ЄС з Україною сьогодні майже вдвічі довший, ніж до 2007 року.

Але чи існує потенціал для міцного прикордонного співробітництва на рівні регіонів? Якщо оцінити ситуацію на

кордонах ЄС, то очевидно, що найближчі європейські регіони недостатньо розвинені порівняно з іншими. Це зумовлено багатьма причинами, однак основні викликані ситуацією з іншого боку кордону ЄС: централізована державна влада і обмежені повноваження регіональних і місцевих органів управління, не завжди сприятливі умови для бізнесу, іноді – відсутність верховенства закону, а також інші перепони для торгівлі і прямих іноземних інвестицій.

В майбутньому, інформує Д.Хюбнер, Євросоюз планує в рамках регіональної політики величезні інвестиції в прикордонні райони ЄС, зокрема в держави, які недавно стали його членами.

Все це відкриває у найближчі роки величезні можливості для розвитку України, біля кордонів якої більшість цих інвестицій матимуть місце. Але щоб скористатися цією ситуацією, необхідні більш масштабні інвестиції, які полегшують перетин кордонів, і проекти, спрямовані на розвиток інфраструктури, які зв'язали б регіони з обох боків.

Надзвичайно важливо, що, крім фінансування з боку Європейського механізму політики добросусідства і партнерства (ENPI), прикордонні регіони вперше можуть фінансувати проекти на територіях країн, які не входять в Євросоюз. Це означає, до прикладу, що спільний словацько-український проект може отримати підтримку структур регіональної політики Євросоюзу і для української сторони це становитиме до 10% обсягу фінансування такої міжнародної програми.

Чимало позитивних результатів демонструє досвід міжнародного співробітництва на польсько-українському кордоні, зауважує комісар ЄС. Співробітництво – нехай навіть незначне в економічному відношенні – дозволило ознайомитися з життям сусідів, їх звичаями і проблемами. А це допомагає розвіювати негативні стереотипи і уявлення, які переважали раніше по обидва боки кордону.

Закінчення у 2008 році терміну дії Угоди про партнерство та співробітництво (УПС) між Україною і ЄС та її заміна на нову угоду незабаром стануть одним з ключових пунктів порядку денного відносин України з ЄС. Актуальність цього питання зумовлена особливо високими очікуваннями щодо змісту та спрямованості майбутньої угоди.

Для поглиблення співпраці між Україною і ЄС лідери Німеччини, Франції і Польщі пропонують укласти з Україною угоду: *“Комюніке нашої зустрічі буде мати чітку пропозицію стосовно України, яка свідчитиме про нашу готовність укласти з нею нову змістовну угоду співпраці. Вона має стати основою для співпраці і відповідати європейському вибору України”*, – наголосила канцлер Німеччини[17].

Разом з тим Ангела Меркель стримано ставиться до розширення Європейського Союзу. Вона зазначила, що *“до Євросоюзу хочуть приєднатися Україна, Молдова і багато інших країн. Я вважаю, ми з цим не впораємося, це злякає людей, ми мусимо визначитися: як можна тісно співпрацювати з нашими сусідами, що обов’язково кожен із них має стати членом ЄС”*[18].

Зі свого боку голова Єврокомісії **Жозе Мануел Баррозу** зазначив, що поглиблена угода між Україною та ЄС буде важливою складовою стратегічного партнерства двох сторін. *“Ми вважаємо, що це повинен бути інноваційний амбітний документ... нова Угода між Україною та Євросоюзом повинна базуватися на інноваційних цінностях”*[19]. Він наголосив, що переговорам щодо розширеної угоди повинно передувати створення зони вільної торгівлі, і також висловив сподівання, що Україна докладе усіх зусиль для вступу до СОТ.

Президент України підтримав позицію голови Єврокомісії у тій частині, що до нової угоди між Україною та ЄС *“необхідно закласти амбітні конкретні плани”*. *“Суть нового базового договору між Україною та ЄС – перехід від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної*

інтеграції". Він висловився за те, щоб нова угода не стала модернізованим документом про партнерство і співробітництво. Положення угоди повинні містити конкретні цілі та строки їх досягнення, а також чітко визначені терміни дії, переконаний глава держави. Він наголосив, що "...для українського народу важливо, щоб двері ЄС залишалися відкритими. "Без цього принципового елемента політична складова майбутньої угоди не матиме сенсу"[20].

Цікавими з цього приводу є висловлювання **Олександра Чалого** – заступника керівника Секретаріату Президента, який підкреслив: *"Чітко розділимо питання європерспективи і членства – це різні питання. Євроінтеграція України може бути успішна і без формату членства. Членство – це є формальна ознака євроінтеграції. Суть євроінтеграції перш за все в трансформації суспільства на європейських стандартах, і реальна інтеграція в ЄС, перш за все – в економічному блоці. Україна повинна працювати на входження до Європейського Союзу і побудувати з Європою економічний простір. Разом заробляти гроші і разом створювати цивілізацію"* [21].

Такі оптимістичні прогнози, можливо, базуються на угоді України та ЄС щодо парафування погодження про спрощення візового режиму та угоди про реадмісію. Вона встановлює чіткі критерії: коли і як повертати осіб, котрі незаконно проживають на території країн-членів ЄС, до України.

Голова Європейської Комісії **Жозе Баррозу** схвалив таку українсько-європейську домовленість: *"Я дуже задоволений погодженням угод про спрощення візового режиму та реадмісію, це означатиме, що українці відтепер зможуть вільніше та легше подорожувати до Європи, у той час як будуть збільшені зусилля щодо припинення нелегальної міграції"*[22].

У 2006 році значно активізувалась практична сторона співпраці по західному сегменту зовнішньої політики України. Підтвердженням цього є те, що Україна стала од-

нією із учасниць нового фінансового механізму за Програмою Європейської політики сусідства. Згідно з ухваленим 17 жовтня 2006 року бюджетом Європейського інструменту сусідства та партнерства на найближчі сім років виділено 11 млрд. євро для 16 держав, у тому числі і для України[23].

Визначальне місце України в Європі диктує необхідність підтримання добросусідських відносин із країнами Євросоюзу. В той же час проблема розміщення елементів системи ПРО США в сусідніх Польщі та Чехії не залишила і нашу державу осторонь гострих суперечок з цього приводу між США та Росією. Про це свідчать наслідки зустрічі лідерів “вісімки”[24], де Президент Росії В.В.Путін заявив про вимушеність своєї країни перенацілити бойові ракети на європейський континент, якщо США розмістять елементи ПРО у названих країнах Євросоюзу.

У цих непростих умовах протиборства країн стратегічного трикутника США–Росія–Євросоюз, між якими знаходиться Україна, надзвичайно важливим є висловлювання одного із геополітиків України А.Гальчинського, який відмічає: *“Вимушений акцентувати на цьому увагу, –аби попередити загрозу ослаблення (або навіть втрати) одного з найпринциповіших здобутків попередніх років – суверенності нашої держави у міжнародних справах, загрозу її втягування у будь-які конфліктні проекти зовнішніх центрів сили, зокрема ті, що стосуються формування зон впливу на пострадянському просторі. Ми знаходимося на перехресті геополітичних інтересів, на межі двох світів, двох у багатьох аспектах самодостатніх і водночас потенційно конфліктних, як це доводить багатовікова історія, цивілізацій, і тому будь-яка помилковість чи навіть неточність при визначенні відповідних пріоритетів можуть мати вкрай негативні для нас наслідки”*[25].

Враховуючи, що однією з найважливіших категорій геополітики є *геостратегія*, яка означає обґрунтований геополітикою **напря́м** діяльності держави на міжнародній арені, важливо своєчасно корегувати пріоритети зовнішньополітичного курсу. Тому сутність геостратегії полягає у стратегічному управлінні геополітичними процесами.

Виходячи з цього, можливо стверджувати, що сьогодні надзвичайно важливим фактором є чітке визначення пріоритетних і стратегічних завдань сучасної української геостратегії загалом і особливо зовнішньополітичного курсу Президентом України, суть якої полягає в реалізації нової філософії зовнішньої політики України, яка включає:

- європейську та євроатлантичну інтеграцію, яка є визначальним зовнішньополітичним пріоритетом держави;
- зміцнення національної безпеки і поступального економічного розвитку, утвердження цінностей демократії, прав та свобод людини;
- розвиток стратегічного партнерства із США, РФ і Польщею, зміцнення двосторонніх економічних відносин з іншими країнами світу з метою посилення позицій українських товаровиробників на світових ринках та інше[26].

Реалізація зовнішньополітичного курсу України відповідає її базовим національним **інтересам**. Вони такі: *перший* – збереження територіальної цілісності держави та недоторканності її кордонів. *Другий* – включення української економіки до світової економічної системи. *Третій* – питання відносин України з безпосереднім географічним оточенням, тобто з сусідами, та інше. Все це потребує динамічно послідовної, збалансованої, прогнозованої і активної зовнішньої політики держави.

Список використаної літератури

1. “План дій Україна - Європейський Союз”. Європейська політика сусідства: основні положення (Інтернет-джерела ЄС: www.arr.com.ua).
2. Шляхи інтеграції України до Європейського Союзу (Інтернет-джерела ЄС: www.arr.com.ua) “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області”. Закон України №357-XIV від 24 грудня 1998 року; “Про спеціальну економічну зону “Закарпаття”. Закон України № 2322-ІІ від 28 березня 2001 року.
3. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу //Указ Президента України від 11.06.1998 р.

-
4. Програма інтеграції України до Європейського Союзу //Указ Президента України від 14.09.2000 р.
 5. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. – Страсбург, 1998 р. – С. 123.
 6. Там само. – Додатковий протокол №2 //Додаток. – С. 127-128.
 7. Що таке Угода про партнерство та співробітництво: Довідник .- К.: Комісія Європейського Співтовариства, 1998. – 97 с.
 8. “Про транскордонне співробітництво”. Закон України № 1861 від 24 червня 2004 р. (<http://www.zakon.rada.dog.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>).
 9. Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 р.» – К., 2006. – С.145-146.
 10. Регіональна політика України: формування соціально-гуманітарних пріоритетів розвитку //Український незалежний Центр політичних досліджень; За заг. ред. Ю.Тищенко. – К., 2006. – С.5.
 11. “План дій Україна - Європейський Союз”. Європейська політика сусідства: основні положення (Інтернет-джерела ЄС: www.att.com.ua).
 12. Казакевич Г., Титаренко О. Європейська політика сусідства // Історія, теорія і практика європейської та євроатлантичної інтеграції України: Енциклопед. довід. /С.О.Телешун (кер. твор. кол.); За заг. ред. В.Д.Бакуменко, С.О. Телешуна. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – С. 91-92.
 13. Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2006: Монографія /За ред. О.С.Власюка. – К.: НІСД, 2006. – С. 463.
 14. Шпек Р. Європейська політика сусідства очима європейського сусіда //“2000”. – 2007. – 2 березня.
 15. Там само.
 16. Хюбнер Д. “Соединя разъединенное: нам нужны соседи” //“2000”. – 2007. – 11 травня.
 17. Лидеры Германии, Франции и Польши хотят заключить новое соглашение с Украиной //Джерело: <http://www.unian.net/rus/news /06.12.2006>.

-
18. ЄС готовий з 2007 року обговорювати нову угоду з Україною //Джерело: <http://eu.prostir.ua>.
 19. Там само.
 20. Україна та Євросоюз парафували погодження про спрощення візового режиму //Джерело: <http://eu.prostir.ua>.
 21. Членство України в ЄС можливе //Джерело: <http://www.obozrevatel.com.ua>.
 22. Зовнішньополітичний квартет: какофонія тактики, гармонія стратегії //Дзеркало тижня. – 2006. – 30 грудня.
 23. 11 мільярдів євро – на Програми Європейської політики сусідства //Джерело: Вісник Представництва Європейської Комісії в Україні. <http://www.delukr.ses.eu.int>.
 24. Путин В.: “А народ - то спросили украинский?” // “2000”. – 2007. – 14 червня.
 25. Гальчинський А. Помаранчева революція і Нова влада. – К.: “Либідь”, 2005. – С. 268.
 26. Послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 р.” – К., 2006. – С. 145-146.

(Регіональна політика і транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної конференції (м. Ужгород, 24-25 травня 2007р.). – Ужгород: Ліра, 2007. – С.291-307).